

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Chudoba a dřina

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marie Vintrová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

Chudoba a dřina

1) Rok 1857: na které sociální problémy v tehdejší společnosti upozorňuje tato ukázka?

...položila matka Jozífka do trávy přikryvši ho sukní, co v ranečku (...) měla. Kromě té bylo tam jen několik kousků prádla chatrného a malý dřevěný koník (...). „Co si počneme, děti? (...) Kam se podějem, kterak mohu doufat pomoci u cizích lidí, když jsme břemenem těm, kteří mě znají a jimž jsem pracovala, dokud síla stačila?“ „Maminko, já poběhnu do zámku, snad si tam něco vyprosím a koupíme Jozífkovi trochu mléka (...). Matka zůstala sedět u dítěte (...) se strachem naň hleděla (...), bylo to poprvé, že se na ni ani neohlídlo (...) bolestné tušení projelo její duši (...). Vojtěch přiběhl (...): „Ma-ma-maminko – podívejte, co mám!“ (...) Krajíc chleba, buchtu, drobků rozličného masa a pečiva (...). „Ti páni se mají dobře. Bože, a takové jídlo má prý ten psíček panin každý den a ještě lepší (...). Doběhnu pro mléko, aby se Jozífek také radoval, on beztoho od hladu tak smutný (...), je tak tuze bledý ...“ „Jozífku!“ Matka třesoucí se rukou sáhla po srdečku (...). „Copak je mu, maminko?“ (...) „Umřel,“ odpověděla matka bezzvučným hlasem a bolestí přemožena sklesla na zem (...).

(B. Němcová: V zámku a v podzámčí)

Řešení – možné odpovědi:

velké sociální rozdíly mezi šlechtou a lidmi v podzámčí
nutnost žebrot o jídlo, kterým je na zámku krmen psík
žebrot o práci a ubytování
chudoba vedoucí k podvýživě dětí a dětské úmrtnosti

2)

- Podle čeho poznáte, které děti na fotografii z roku 1925 jsou pravděpodobně velmi chudé?
- Pojmenujte obuv, kterou má Honza na obrázku Josefa Lady:

Řešení:

jde o děti, které nemají boty, navštěvují školu bosé
dřeváky

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marie Vintrová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

3) Charakterizujte někdejší práci v zemědělství, vztah sedláka k obživě:

Dobývání životních potřeb z nejprostší suroviny, jakou je polní hlína, vede vždycky lidi k šetrnosti. Hodnoty tu vznikají pomalu, práce je tuhá, výsledky nejsou nikdy zcela zaručeny, čtvrt hodiny nepohody může nakonec zničit plody celoroční námahy. Těší se na telátko, ale mohou zároveň přijít i o dojnici, z patnácti kuřat někdy obstojí sotva polovice, slípka si dá dobře zaplatit každé vajíčko zobem, krmení své maso důkladným živením a pozornou péčí – a za takových okolností se lidé naučí vážit si každého přírůstku, v kterém vidí kus ztělesněné vlastní práce.

(F. Javorský: Dobří lidé)

Řešení – možná odpověď:

Těžká práce na poli a v hospodářství vedla lidi k šetrnosti, k úctě ke všemu, co se jim podařilo vypěstovat a vyrobit, k úctě k jídlu.

4) Kterým domácím pracím se věnují ženy na obrázcích?

a) výroba (stloukání) másla

b) pečení chleba

c) spřádání (předení) vlny na kolovratu

5) Porovnejte stravování před sto lety a nyní:

Vařilo se u nás jako tehdy snad ve všech staveních: ráno káva, v poledne buď nějaká polévka, nebo knedlíky, škvábky, hrách (...), polévku a ještě jedno jídlo jsme mívali jenom v neděli. Odpolední káva nebyla. Večer buď zase polévka, nebo brambory a mléko. Chléb nebyl stále k volnému užívání (...) ve škole musil jsem to vydržet bez svačiny (...) i v selských domácnostech býval tehdy chléb zamykán (...) při takovém skromném životě jsem nemohl být mlsný (...) s dětmi se nedělaly okolky: chceš-li, jez, nechceš-li, nech tak, neubude! (...) Že by rodiče dali děcku párek nebo salám (...) jsem jakživ neslyšel, ledaže dal otec dítěti okousat zbytky ve slupce. Mně býval velkým mlskem rohlík (...).

(J. Lada: Kronika mého života)

Řešení – možné odpovědi:

lidé jedli po celý den velmi prostě
dva chody k obědu bývaly jen v neděli
chlebem se šetřilo, někdy mívaly chudší děti hlad, do školy svačinu nedostávaly
nemlsalo se tak jako dnes
uzeniny nebo bílé pečivo bývaly jen občasnou pochoutkou

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marie Vintrová.

6) Rok 1893: co dělají ženy na prvním obrázku? Jak se koš, který mají za sebou, nazývá a k čemu ho potřebují? Pojmenujte dva předměty uprostřed druhého obrázku:

Řešení:

ženy perou v řece prádlo
nůše; přenášely v ní z domova prádlo
necky a valcha

7) Meziválečné kolonie dělnických domků – odhadněte podmínky k bydlení:

Řešení – možné odpovědi:

domky jsou malé, nízké, na sebe příliš namačkané
malá okna, tedy zřejmě nedostatek světla uvnitř
do úzké uličky špatně pronikalo slunce a čerstvý vzduch
bydlení bylo chudé, málo hygienické
obyvatelé měli málo soukromí

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marie Vintrová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

8) Popište práce, které vykonávají muži na obrázcích, zamyslete se nad jejich úskalími:

Řešení – možné odpovědi:

Na prvním snímku jsou voraři, plaví po řece dřevo; klády jim mohly skřípnout a poranit nohy.

Na druhém snímku pracuje muž v lomu. Mohly ho poranit kameny, vozík, který tlačí, jej mohl přejet, mohl se na něho převrátit.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marie Vintrová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

9) Rok 1934: v jaké situaci byl člověk, který zpíval tuto píseň? Formulujte krátce celkový obsah písňového textu:

Ze dne na den

(text J. Voskovec, J. Werich)

Jeden den za druhým jde
a já den ze dne spím jinde,
a tak den co den mívám jen jeden zlý sen.

Jaký bude příští den,
kde se probudím za týden,
co je do života jen ze dne na den.

Darmo bdím a přemítám,
darmo si nohy ulítám,
a tak ať dělám, co dělám, práci nemám.

Hledám ve dvou, hledám sám,
někde kleju, někde žebrám,
ale večer zas o hladu ulehám.
A nic víc...

Jeden den za druhým jdem
a den ze dne se spí jinde,
a tak den co den máme jen jeden zlý sen.

Jaký bude příští den,
kde se probudíme za týden,
takový je život jen ze dne na den.

Řešení – možné odpovědi:

muž byl nezaměstnaný
nemohl sehnat nocleh, bál se budoucnosti, žil ze dne na den
marně se snažil sehnat si práci
měl hlad
ve stejné situaci bylo mnoho dalších lidí

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marie Vintrová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

Zdroje citací:

[1] NĚMCOVÁ, Božena. V zámku a v podzámčí. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965. ISBN 41-19-39.

[2a] Zdroj: vlastní

[2b] LADA, Josef. <http://www.diar-kalendar.cz> [online]. [cit. 15.2.2013]. Dostupný na WWW: http://www.diar-kalendar.cz/data/Images/eshopproducts/big/pgp-9898_5_133519314665.657.jpg

[3] JAVORSKÝ, František. Dobří lidé: Román týdeníku Český zápas. 1. vyd. Praha II: Nakladatelství družstva církve československé, 1938.

[4a] LADA, Josef. <http://www.knihynainternetu.cz> [online]. [cit. 15.2.2013]. Dostupný na WWW: http://www.knihynainternetu.cz/foto3/f32/005632113_2.jpeg

[4b] LADA, Josef. <http://farm4.staticflickr.com> [online]. [cit. 15. 2. 2013]. Dostupný na WWW: http://farm4.staticflickr.com/3356/3234747961_2ed2338334_m.jpg

[4c] Zdroj: vlastní

[5] LADA, Josef. Kronika mého života. 3.,v Čs. spisovateli 1. Praha: Československý spisovatel, 1954. ISBN D-06624.

[6] Zdroj: vlastní

[7] Zdroj: vlastní

[8] Zdroj: vlastní

[9] VOSKOVEC, Jiří; WERICH, Jan. Ze dne na den [online]. [cit. 15.2.2013]. Dostupný na WWW: <http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/jezek-jaroslav-voskovec-jiri-werich-jan/ze-dne-na-den-28499>

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Marie Vintrová.

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod